

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. אינו משמט בכולו ומאי משמט ... להך פלגא דלא נקיט עליה משכונן.....3
- ב. דברים ... יש בהם משום מחוסרי אמנה.....3
- ג. לומר לך שיהא הן שלך צדק ולאן שלך צדק.....5
- ד. שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב.....5
- ה. אף על פי שאמרו ... ואין דינר זהב קונה טלית מכל מקום כך הלכה אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו
- 7
- ו. צא ושכור לנו פועלים הלך ופסק להם מזונות ... עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד.....8
- ז. האומר לחבירו מתנה אני נותן לך ... מותר לחזור בו ... ומודה רבי יוחנן במתנה מועטת דסמכא דעתייהו.....9
- ח. ישראל שאמר לבן לוי כור מעשר יש לך בידי בן לוי רשאי לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר.....10
- ט. ההוא גברא דיהיב זוזי אשומשמי לסוף אייקר שומשמי הדרו בהו ... לא שקיל זוזיה איגנוב ... בעי לקבולי עליה מי שפרע.....10
- י. כל הא ביתא קמך לא מיבעיא שומר שכר דלא הוי אלא אפילו שומר חנם נמי לא הוי 12
- יא. שהיתה עליה של לוקח מושכרת ביד מוכר ... ברשותיה דלוקח ניהו אי נפלה דליקה באונס איהו טרח ומייתי לה.....13
- יב. ההוא גברא דיהיב זוזי אחמרא לסוף שמע דקא בעי למנסביה דבי פרזק רופילא ... כדרך שתקנו משיכה במוכרין כך תיקנו משיכה בלקוחות.....14
- יג. האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע שתות למקת.....15
- יד. עד מתי מותר להחזיר עד כדי שיראה לתגר או לקרובו.....17
- טו. שתות מעות נמי שנינו שוי שיתא בחמשא שוי שיתא בשבעה ... שוי חמשא בשיתא ושוי שבעה בשיתא ... אידי ואידי אונאה הוי.....18
- טז. היכא דאיכא שתות מצד אחד אונאה הויא.....19
17. להלן טבלת אונאה במקח ובמעות באחוזים.....20

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

דף מט.

א. אינו משמט בכולו ומאי משמט ... להך פלגא דלא נקיט עליה משכונ

כבר התבאר לעיל דף מה: שהמלוה על המשכון¹, אינו משמט דהוי ליה של אחיך בידך י"א דוקא מה שכנגד המשכון חשוב בידך ואינו נשמט ומה שהלוהו יותר משמט². ויש מי שאומר שאף היתר על המשכון אינו משמט על ידי המשכון חשוב ככולו בידך.

משכנו³ שלא בשעת הלואתו, על ידי בית דין, אע"ג שצריך להחזירו לו בלילה בכלי לילה, או ביום בכלי יום, מדין השבת העבוט, דינו כמלוה על המשכון כיון שבשמחזירו אינו אלא כמשאילו לצורך הלילה או היום בעת צרכו. וי"א⁴ שאפילו אם תפס מהלוה בתורת משכון, אינו משמט. אבל אם לא תפס בתורת משכון הרי הוא משמט⁵

ב. דברים ... יש בהם משום מחוסרי אמנה

כבר התבאר לעיל דף מה: שלמרות שכל שלא נגמר הדבר בקנין, אף על פי שפסקו הדמים, ואפילו העיד עליו בעדים שמוכר או לוקח, אינו כלום, עד שיגמר כל דבר ודבר לפי קנינו. ושניהם יכולים לחזור. מ"מ ראוי להם לעמוד בדיבורם⁶, ואם חזר אחד מהם אף על פי שאינו חייב לקבל מי שפרע, ה"ז ממחוסרי אמנה⁷ ואין רוח חכמים נוחה הימנו, ויש לב"ד⁸ למנעו מכך

¹ שו"ע ונו"כ שם יב

² דכתיב ואשר יהיה לך את אחיך דהיינו הלואה שלך שהיא ביד אחיך שלוח ממך תשמט ולא כשיש משכון בידך מאחיק וגם אינו צריך לנגשו כיון שיש לו המשכון ודעת הי"א שכיון שנתרצה לקחת משכון זה כנגד ההלואה כולה הרי הוא כאילו יש בידו כנגד כל ההלואה (פמ"ע ס"ק א וס"ק כד)

³ שו"ע ונו"כ שם יג וסמ"ע ס"ק כה

⁴ דלא כתומים דס"ל שתפיסה אינו מועיל

⁵ קצות החושן שם ס"ק ה

⁶ שו"ע ונו"כ רד ז ורמ"א שם יא

⁷ עי' במנח"פ סימן יד ובשירי המנחה שהאריך לדון אם הך דמחוסר אמנה הוא מדאורייתא או מדרבנן, ומדברי הקצה"ח סימן רכא סק"א משמע דמחוסר אמנה דומה לדין תרעומת, ועי' שו"ת שבט הלוי ח"ו סימן רלו אות ו.

⁸ במשפט שלום בשם שו"ת ראנ"ח ח"א סימן קיח שיש בלשון זה גם איסור.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ולקרותו עברייין. ואינו בכלל עושה מעשה עמך⁹, והב"ד יכריזו שאינו בכלל שארית ישראל לא יעשו עולה, והעובר על שארית ישראל וגו' נקרא רשע¹⁰, והב"ד מחויבים להתרות בו ולהוכיחו ולביישו ברבים¹¹.

ולפיכך מוכר וקונה שסיכמו ביניהם בעל פה או בכתב על מכירת הפין במחיר מסוים, אפילו אם עדיין לא שילם הלוקח כלום, ולא נעשה שום קנין, בין אם לא טרחו לעשות קנין ובין אם עשו קנין שאינו מועיל, אסור לאחד מהם לחזור בו מהמקח בלי הסכמת השני.

אינו עובר משום מחוסר אמנה אלא כשפסקו ביניהם הדמים וגמרו ביניהם. וכן אם לא גמרו שאר תנאי המכירה, כל שנשאר עדיין פרט אחד שלא הסכימו ביניהם, או אפילו הסכימו על כל הפרטים אלא שרוצה להתייעץ עם משהו, אינו בכלל מחוסר אמנה¹².

וירא שמים¹³ יש לו לקיים אפילו כשגמר בלבו למכור לחבירו בסכום זה או לקנות ממנו¹⁴. ומחילה מועלת לבטל דין מחוסר אמנה.

יש אומרים¹⁵ שאם נשתנה השער לאחר שנגמר ביניהם בדברים ורוצה לחזור, אין זה מחוסר אמנה, ויש חולקים.

⁹ שו"ת הר"י מיניץ סימן קא כתב בשם מהר"ם

¹⁰ אמנם בש"מ דף מט כתב בשם הראב"ד שאינו נקרא רשע.

¹¹ מדינא מכין אותו עד שתצא נפשו, אלא שבזמן הזה אין כח ביד יפה, ועכ"פ מה שבידינו מחויבים לעשות עד שיעשה תשובה וירצה את חבירו, וסיים, רחמנא ליצילן מכיסופא דעוה"ז ועולם הבא.

¹² פתחי חושן שם הערה ד

¹³ שו"ע הרב באו"ח סימן קנו סעיף ב, שו"ע הרב ה' מכירה ומתנה סעיף א עפ"י מ"ש בב"ב (דף פח) שזה בכלל ודובר אמת בלבבו, וסיים, וכן כל כיוצא בזה בשאר דברים שבין אדם לחבירו, יש לו לקיים מחשבות לבו, אם גמר בלבו לעשות איזה טובה לחבירו ויש בידו לעשותה, אבל צרכי עצמו, כל שאין בהם סרך מצוה אין צריך לקיים אפילו מוצא שפתיו, ע"כ. ועיין פתחי חושן שם הערה ג שביאר שנראה דס"ל דכל שבין אדם לחבירו יש בזה משום סרך מצוה, וה"ז דומה לנדרי מצוה שיש אומרים שאפילו במחשבה חייב לקיים, וכמ"ש בשו"ע יו"ד סימן רנח דילפינן מפסוק כל נדיב לבו, ועי' ספר צדקה ומשפט פרק ד סעיף ד, ושם נתבאר דלא חשיב נדר למצוה במחשבה אלא כשגמר בלבו לתת, אבל אם לא גמר בלבו אלא שחשב בהן ולא אין בזה משום נדר, וה"ה בנדון דידן.

¹⁴ כתב בכנה"ג סימן רד בשם הרשד"ם שאם לא הספיק לקיים דבריו עד שמת המקבל, אין בו משום מחוסר אמנה, ובמנח"פ כתב בשם קצה"ח סימן רז סק"ט שהייב ליתן ליורשיו, אבל אם מת הנותן אין היורשים חייבים לקיים המקח, וכן משמע מחידושי רעק"א.

¹⁵ ברמ"א סימן רד סעיף יא הביא ב' הדיעות, ובדיעה ראשונה כתב שאינו מחוסר אמנה, ובדיעה שניה כתב שאסור לחזור ואם חזר יש בו משום מחוסר אמנה, וסיים שכן נראה עיקר, ובסמ"ע שם ס"ק יב כתב שדעת המחבר שלא הילק משום דס"ל שאפילו בתרי תרעי יש בו משום מחוסר אמנה. והש"ך כתב בשם הב"ח שמסתפק להלכה, מאחר שבירושלמי משמע כדעת הרא"ש שאין בתרי תרעי משום מחוסר אמנה, וגם בדברי האחרונים נראה שהקלו בתרי תרעי. ובשו"ת חת"ס הו"מ סימן קב משמע שכל שני ענין שאילו היה יודע

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ג. לומר לך שיהא הז שלך צדק ולאן שלך צדק

משאו ומתנו של תלמיד חכם¹⁶ באמת ובאמונה, אומר על לאו ולאן ועל הז הז, מדרק על עצמו בחשבון ונותן ומוותר לאחרים כשיקה מהן ולא ידקדק עליהן, ונותן דמי המקח לאלתר ואינו נעשה לא ערב ולא קבלן ולא יבא בהרשאה, מחייב¹⁷ עצמו בדברי מקח וממכר במקום שלא חייבה אותו תורה, כדי שיעמוד בדבורו ולא ישנהו, ואם נתחייבו לו אחרים בדין מאריך ומוחל להן ומלוה וחונן, ולא ירד לתוך אומנות חבירו, ולא יצר לאדם לעולם בחייו, כללו של דבר יהיה מן הנרדפים ולא מן הרודפים מן הנעלבים ולא מן העולבים, ואדם שעושה כל המעשים האלו וכיוצא בהן עליו הכתוב אומר (ישעיהו מט פסוק ג) ויאמר לי עבדי ישראל אשר בך אתפאר.

ואסור לומר לחבירו אתן לך מתנה, (ואפילו מתנה מרובה), ואין בדעתו ליתן¹⁸, שלדבר אחד בפה ואחד בלב אסור מן התורה, שנאמר (ויקרא יט פסוק לו) איפת צדק והין צדק יהיה לכם, שיהא הז שלך צדק ולאן שלך צדק.

ד. שלא ידבר אחד בפה ואחד בלב

אסור לאדם¹⁹ להנהיג עצמו בדברי חלקות ופיתוי, ולא יהיה אחד בפה ואחד בלב אלא תוכו כברו והענין שבלב הוא הדבר שבפה, אסור לרמות בני אדם

בשעה שגמר בדברים לא היה מתרצה למקח זה, חשיב כתרי תרעי, ונראה מדברי החת"ם שמיקל להלכה בתרי תרעי, וכדעת הש"ך, וכן משמע בשו"ת חכ"צ, ועי' שו"ת שבט הלוי ח"ד סימן רה, ומצדד לומר דבהפרש גדול אף לדעת הרמ"א לית ביה משום מחוסר אמנה.

¹⁶ רמב"ם הלכות דעות פרק ה הלכה יג

¹⁷ מרן הכ"מ ז"ל הביא גירסא אחרת ברבינו "ואינו מחייב עצמו" וכתב שהיא הגירסא הנכונה, וצריך לפרש דר"ל שאין אומר בפיו לחייב עצמו באיזה דבר שלא חייבה אותו תורה, בכדי שלא יעלה על לבו לפעמים להתחרט ע"ז ולשנות בדבורו כיון שהתורה לא חייבה אותו ע"ז ואפשר דע"כ כתב מרן הכ"מ ז"ל דזה הגירסא הנכונה משום דמסיים אח"כ כדי שיעמוד בדבורו, וזה שייך לפי שכתבנו בביאור גירסא זו. שערי דעה שם

¹⁸ בשו"ע הרב ה' מכירה סעיף ב ועי' מנח"פ מ"ש בזה, ועי' ט"ז סימן רמט שצ"ח למימרא דר' זירא בסוכה לא לימא איניש לינוקא וכו'.

¹⁹ רמב"ם שם פרק ב הלכה ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

במקח וממכר²⁰ ואסור לגנוב דעת הבריות²¹ ואפילו דעת הנכרי, כיצד לא ימכור לנכרי בשר נבילה במקום בשר שחוטא, ולא מנעל של מתה במקום מנעל של שחוטא.

ואין לגנוב דעת הבריות אפילו בדברים²², ואפילו מלה אחת של שפת חלקות או גניבת דעת אסור²³, אלא שפת אמת ורוח נכון ולב טהור מכל עמל והוות.

ומשום כך לא יעשה כלפי חברו²⁴ דבר שמראה לו כאילו עושה בשבילו טובה או כבוד, ובאמת אינו עושה²⁵, וכמו שיתבאר כמה דוגמאות.

²⁰ שו"ע ונו"כ רכח ו

²¹ וכבר דנו הפוסקים אם איסור גניבת דעת הוא מדאורייתא או מדרבנן, ועי' בקובץ על הרמב"ם, ולדעת הפוסקים שהוא מה"ת, מפני שהוא בכלל לא תגנובו, ומצינו לשון גניבה בדעת כמ"ש ותגנובו את לבבי, וכן ויגנובו אבשלום לב אנשי ישראל, והמאירי בפתיחה לחיבור בית הבחירה כתב שגנוב דעת כגנוב ממון, וביראים סימן קכה כתב שתולדה הגזילה הערמה, ובספר יוסף אומץ כתב בשם ראשית חכמה שהגנוב דעת הבריות כגנוב דעת עליון. וכל מה שהוזכר בפוסקים איסור גניבת דעת היינו כשאין שם גניבת ממון, וכ"ש כשיש בוה גם גניבת ממון, וכתב בשו"ת אגרות משה הו"מ ח"ב סימן ל שהמזייף תעודה מקצועית ועל סמך זה מקבל משכורת גבוהה יותר, ה"ז גם גניבת ממון.

²² וכתב הב"ח שאיסור גניבת דעת בדברים אינו אסור אלא בישראל ולא בעכו"ם (עי' בכנה"ג שהאריך בביאור דברי הב"ח), ובקובץ על הרמב"ם דייק כן גם בלשון הרמב"ם, שכתב לא יסרהב בחבירו, והיינו ישראל, ונראה שגם בשו"ע הרב דייק כן, אבל מדברי שאר הפוסקים משמע שגם גניבת דעת בדברים אסור בעכו"ם, וכן נראה מדברי המ"מ פ' ית מה' מכירה הלכה א. וכתב בספר הסידים סימן נא שאותם ששואלים בשלום עכו"ם, ובשעת מעשה מהרפים אותם (בלשון שאינם מבינים), והעכו"ם סובר שאומר לו טובה, חוטאים הם, שאין לך גניבת דעת גדול מזה, וכתב בכנה"ג שאף לדעת הב"ח שסובר שגניבת דעת בדברים מותר בעכו"ם, אפשר דשאני הכא שמקללו (עי' שד"ח כללים מערכת הל' כלל קיז), אבל טעות החוקת טובה סובר הב"ח שמותר. והריטב"א בחולין כתב שאיסור גניבת דעת בדברים, אפילו בעכו"ם הוא מן התורה.

²³ שו"ע הרב, והוא מדברי הרמב"ם בירושלמי פרק י דשביעית אמרו שאם מכבדים אותו כסבורים שיוודע ב' מסכתות והוא אינו יודע אלא אחת, צריך להודיע שאינו יודע אלא אחת, ופירש ביפה מראה שאע"פ שאם טועה מעצמו א"צ להודיע, כמ"ש להלן, שאני הכא שנהנה ככבוד התורה בחנם, ובשו"ת מהרי"ט או"ח סימן י כתב שכשמכבדים אותו ושותק ה"ז כאילו מטעה אותם, ונלענ"ד שאם ע"י שיוודעם ירד כבודו ולא יתקבלו דבריו, א"צ להודיעם. ומסתימת דברי הפוסקים משמע שאיסור גניבת דעת הוא גם באופן שאף פעם לא יודע לזה שגנוב דעתו. ובפלא יועץ ערך גניבה כתב שיש כמה סוגים של גניבת דעת, והכלל הוא שכל שמשתדל לידע מה שבלב חבירו ברוב דברים, גניבת דעת מיקרי, וכן המראה חיבה יתירה לחבירו ואין פיו ולבו שוים, גניבת דעת מיקרי, ע"כ. פתחי חושן חלק ה פרק טו הערה כו

²⁴ שו"ע ונו"כ שם ו

²⁵ והוא מענין גניבת דעת בדברים, שמחזיק לו חבירו טובה בחנם. וכתב בכנה"ג בשם דמשק אליעזר שאם חברו שונא לו, ועושה כן כדי להרבות שלום, מותר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

לא יפציר בחבירו שיסעוד עמו והוא יודע שלא יסעוד²⁶, ואילו היה יודע שיסעוד לא היה מפציר בו²⁷.

לא יפתח בקבוק יין המיועדת כבר למטרה אחרת, וחבירו סובר שפותחה בשבילו, אלא צריך להודיעו שאינו פותחה בשבילו²⁸.

ודוקא כשיש מקום לחבירו לטעות שעושה בשבילו, אבל בדבר שהיה לו לחשוב שאינו עושה בשבילו, והוא מטעה עצמו שזה עושה בשבילו, כגון שפגע חבירו בדרך וסבור שיצא לקראתו לכבודו, אין צריך להודיעו. שהוא מטעה עצמו ואין בזה גניבת דעת²⁹.

בכל אלה³⁰ אם עושה כן כדי לכבד חבירו בפני הבריות מותר, וכן מותר לגנוב דעת חבירו לצורך מצוה³¹.

**ה. אף על פי שאמרו ... ואין דינר זהב קונה טלית מכל מקום
כך הלכה אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי
דור הפלגה הוא עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו**

²⁶ וכתב הסמ"ע דוקא להפציר הרבה שלא כנהוג, אבל לבקש פעם ושתים בא ואכול עמי (והוסיף בשו"ע הרב, אף על פי שאין דעתו שיאכל עמו) מותר, שאדרבה אם לא יאמר לו יתבזה בפני הרואים שאינו מכבדו ויאמרו שמפני שפלותו של זה אינו מזמינו. ובשו"ע שם כתב עוד, ולא ירבה לו בתקרובת (מתנות) והוא יודע שאינו מקבל, וגם זה כדן הקודם.

²⁷ שו"ע הרב, וסיים, אבל אם הוא חביב עליו בענין שהיה מרבה או מפציר בו אפילו היה סועד, אף על פי שיודע שעכשיו לא יסעוד ולא יקבל, מותר להפציר בו שיסעוד ולהרבות לו תקרובת, שאין זה גניבת דעת, כיון שהוא חביב עליו באמת, ואין מונע מצדו אלא מצד חבירו שאינו רוצה, נמצא שאם יחזיק לו טובה אינה בחנם, ע"כ, אבל בדברי המודות כתב שלדעת הרמב"ם והמור אף בכה"ג אסור, דסוף סוף אינו עושה לו עתה טובה.

²⁸ שו"ע שם, שגם בזה יחזיק לו טובה בחנם, וכתב בשו"ע גם כאן שאם הוא חביב עליו שהיה פותח בשבילו מותר, ועי' בלחם משנה שם.

²⁹ שו"ע ונו"כ שם

³⁰ שו"ע ונו"כ שם ז

³¹ שו"ת שמן ראש או"ח סימן סד (הועתק בספר תתן אמת ליעקב ח"ב), וכן משמע בפלא יועץ ערך גניבה שמותר לגנוב דעת כדי להציל עשוק מיד עושקו, או לאפרושי מאיסורא, וכן משמע מדברי הפוסקים שהתירו לפעמים לשקר באופן המשתמע לשתים פנים. אף על פי שיש בזה משום גניבת דעת, ומשמע שבמקום צורך מוטב לגנוב דעת מאשר לשקר ממש, וביסודי ישורון מערכת ספר תורה כתב בשם שו"ת מחזה אברהם סימן יד שמותר למסור ס"ת פסול לעכו"ם והוא הושב שהוא כשר, ואף לדעת הפוסקים דגניבת דעת הוא דאורייתא, מ"מ כבוד התורה שהוא דאורייתא דוחה ל"ת דגניבת דעת, ושם הביא בשם ברכי יוסף ביו"ד סימן רפא שמותר למכור ס"ת פסול לבני מקרא. ונראה שהבין שגם בזה טעמו משום שאיסור בזיון ס"ת דוחה ל"ת דגניבת דעת, ובשם שו"ת משיב דבר סימן עז כתב לאסור, ולפי דבריו נראה דלאו משום איסור גניבת דעת, אלא דס"ל שגם ס"ת פסול יש בו איסור בזיון, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר לעיל דף מח. יש דברים³² שיש בהם צד קנין, ומ"מ אינו קנין גמור ויכולים לחזור, אלא שכל החוזר בו חייב לקבל מי שפרע.

ולפיכך אע"פ שהכמים³³ תיקנו שלא יקנו מטלטלין בכסף אלא במשיכה ואם לא משך יכולים המוכר והלוקח לחזור בהם כמו שהתבאר לעיל דף מז: מכל מקום כל החוזר בו, בין לוקח בין מוכר, אף אם נשתנה השער ולכן רוצה לחזור, לא עשה מעשה ישראל ומותר לקללו במי שפרע³⁴, וחייב לקבל מי שפרע³⁵, ואפילו לא נתן אלא מקצת דמים. ואפילו אינו רוצה לחזור אלא כנגד המעות שלא קיבל³⁶. ולהלן יבאר כיצד מקבל מי שפרע.

ו. צא ושכור לנו פועלים הלך ופסק להם מזונות... עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד

פועל העושה מלאכה, אם מנהג המקום לתת לפועל מזונות, נותן לו כפי המנהג³⁷. ויכול להתנות עמו מראש שלא יאכל ככל תנאי שבממון שתנאו קיים³⁸.

³² שו"ע ונו"כ רד א

³³ שו"ע ונו"כ שם

³⁴ ועי' נחלת צבי סימן לד שהאריך לדון אם המקבל מי שפרע נפסל לעדות, ובמשפט שלום ריש סימן רד שהביא ג"כ מחלוקת הפוסקים בזה, והביא בשם שו"ת מהר"ם מינין סימן קא דלגבי חיוב מי שפרע לא מהני תפיסה, גם להסוברים דבחייב לצי"ש מהני תפיסה, ובד"ג כלל עו סימן מה הביא ג"כ דיעות הפוסקים, וכתב בשם שו"ת הר הכרמל חו"מ סימן לו שאף אם נימא שאין לפסלו לעדות, אין ליהדרו לעדות לכתחלה, עיין שם, ועי' ערך ש"י סימן כח סעיף ב, ועי' ש"ך סימן רכב סק"ב.

³⁵ ובגמרא משמע שחייב מי שפרע חמור מדין מחוסר אמנה, ולפי מה שנתבאר במשפט שלום בשם שו"ת ראנ"ח ח"א סימן קיח ד כופין אותו לקיים דיבורו, נראה דכ"ש שכופין לקיים הקנין כסף, כדי שלא יתחייב במי שפרע.

³⁶ סמ"ע שם ג דגם מקצת כסף קונה הכל למי שפרע, כשם שמקצת כסף קונה בקרקע קנין גמור, וכתב בשו"ת מהר"ל דיסקין פסקים אות קכח שאפילו רוצה לוותר לו העירבון שנתן, חייב במי שפרע.

³⁷ שו"ע ונו"כ שלא ב, וכהיום מצוי מפעלים שיש רשות לפועלים ליקח מתוצרת המפעל לצורכו, ופשוט שגם זה ממנהג המדינה, ואינו יכול לשנות לאחר שכבר נתקבל לעבודה בסתם, ואם עיכבו צריך לשלם תמורתו, וגם במקומות שנוהגים ליתן לפועלים שתיה או ארוחה באמצע העבודה ע"ח בעה"ב, גם זה ככלל החיוב.

³⁸ ובשו"ת שו"מ (מהר"ד ח"ג סימן קח) האריך בדברי הפוסקים בדיון מחילת צער, ומיישב דברי המג"א דהא דלא מהני מחילת צער אינו אלא במקום שיש לומר שלא מחל בלב שלם, ולכן כשהפועל עצמו מתנה ומוחל מהני, ובשד"ח (כללים מערכת מ' כלל קסג) מביא בשם חבלים בנעימים ג"כ דהא דפועל איירי שהפועל התנה,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ז. האומר לחבירו מתנה אני נותן לך ... מותר לחזור בו ...

ומודה רבי יוחנן במתנה מועטת דסמנא דעתייהו

האומר לחבירו שיתן לו מתנה לא זכה המקבל, ויכול הנותן לחזור³⁹,
ובמתנה מרובה אף משום מחוסר אמנה⁴⁰ אין כאן⁴¹.

ואם אמר לתת לך⁴² מתנה מועטת⁴³, אם חוזר בו הנותן יש בו משום מחוסר
אמנה⁴⁴, שסומכת דעתו של המקבל שיתן לו⁴⁵, ואם המקבל עני⁴⁶, אפילו
במתנה מרובה אינו יכול לחזור בו.

ומ"מ אסור לומר שיתן ואין בדעתו ליתן⁴⁷, כמו שהתבאר לעיל שלדבר אחד
בפה ואחד בלב אסור מן התורה, שנאמר (ויקרא יט פסוק לו) אִיפֹת צַדֵּק
וְהִין צַדֵּק יִהְיֶה לָּכֶם, שיהא הן שלך צדק ולאן שלך צדק.

ומשמע שאם בעה"ב מתנה לא מהני, ובתפארת ישראל (בפ' הפועלים) מיישב דהמנ"א איירי במתנה על כל
השנה, אבל במלאכה אחת אי לאו דקים ליה שאינו יכול לעמוד בזה לא היה מתנה.

³⁹ שו"ע ונו"כ רמ"א א

⁴⁰ ועיי' שו"ת פרי יצחק סימן נא שדן במתנה מרובה אם יש מדת חסידות שלא לחזור, ובשו"ת בצל החכמה
ח"ה סימן קסא כתב שאפילו ממדת חסידות אינו חייב.

⁴¹ כתב הש"ך ס"ק ב שאפילו נתן לו משכון על המתנה אינו כלום, דמנה אין כאן משכון אין כאן, עיין שם,
ובש"ך סימן ס"ק כב הביא בשם הגהמ"י שלא יחזיר לו המשכון עד שיתן לו, והתוס' בקידושין כתבו כן בשם
הר"ח כהן, אלא דשם איירי כשהתנה ואמר לו שלא יחזיר לו עד שיתן, ונראה שגם הש"ך איירי כן, ונראה
שחש לדיעה זו, עיין שם, ו

⁴² שו"ע ונו"כ רמ"א שם ובסימן רמג סעיף ב ובסימן רמט סעיף א ובסימן רד סעיף ח ורמ"א שם סעיף יא,

⁴³ עיי' בשו"ת בצל החכמה ח"ה סימן קנת שדן בהגדרת מתנה מרובה ומועטת, וכתב שתלוי לפי עשרו של
הנותן, עיין שם, ובסימן קס כתב שאם אמר שלא בפני המקבל במתנה מועטת יש בזה פלוגתא, ובסימן קנט
שם דן בעונשו של מחוסר אמנה.

במנח"פ סימן רד כתב בשם הפלאה כתובות דף נה דדוקא כשאמר לו בפניו שיתן לו, אבל אמר שלא בפניו
יכול לחזור, וכתב שמדברי הרא"ש לא משמע כן, ועיי"ש שהאריך בזה, ועיי' עוד שו"ת פרי יצחק סימן נא.

⁴⁴ כתב בחידושי רעק"א בסימן רד שאפילו במתנה מועטת, אם מת הנותן אין היורשים חייבים ליתן.

⁴⁵ משא"כ במתנה מרובה אינו סומך דעתו על דברים בעלמא,

⁴⁶ שו"ע ונו"כ רמג ב וברמ"א שם, ומ"מ אין זה מדין קנין אלא מדין נדר לצדקה, ועיי' מ"ש בזה בספר צדקה
ומשפט פרק ד סעיף לו

⁴⁷ בשו"ע הרב ה' מכירה סעיף ב ועיי' מנח"פ מ"ש בזה, ועיי' ט"ז סימן רמט שציין למימרא דר' זירא בסוכה לא
לימא איניש לינוקא וכו'.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ח. ישראל שאמר לבן לוי כור מעשר יש לך בידי בן לוי

רשאי לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר

המבטיח לכהן⁴⁸ ליתן לו המתנות או ללוי לתת לו מעשרות, אפילו בעשיר יש בו משום מחוסר אמנה ודינו כמתנה מועטת ואסור לחזור לכתחלה, מיהו אם חזר בו הוה חזרה.

ומשום כך יכול הלוי על סמך הפחה זו להפרישו תרומת מעשר על מקום אחר⁴⁹.

ט. ההוא גברא דיהיב זוזי אשומשמי לסוף אייקר שומשמי

הדרו בהו ... לא שקיל זוזיה איגנוב ... בעי לקבולי

עליה מי שפרע

קנה בקנין כסף ולא משך⁵⁰, החפיץ באחריות המוכר⁵¹. ולענין דמי המקח שביד המוכר, נראה דעת רוב הפוסקים שמותר לו להשתמש בהם, ולכן

⁴⁸ כ"כ בדרכי משה רד"ג

⁴⁹ בקצה"ח סימן רד סק"ג הביא את הגמ' כאן, ופירש"י שיש לו לסמוך על מ"ש שארית ישראל לא יעשו עולה ולא יחזור בו שאפילו המעשר הוא מרובה, מ"מ אין לו לישראל בו אלא טובת הנאה, וכל טובת הנאה אינה אלא מתנה מועטת, והקשה הקצה"ח נהי שלא יחזור בו, מ"מ לא קנאם הלוי בקנין, ואיך יכול לעשותו תרומת מעשר מדבר שאינו שלו, והביא בשם הש"מ שם בשם הרא"ש שכתב דאיירי במכירי כהונה, ולא גרע מנותן רשות להבירו לתרום משלו על תבואה של הבירו, ותמה הקצה"ח דממ"נ אם נאמר דמכירי כהונה חשיב כקנין ממש, היכי מוכח בגמרא מיניה למתנה מועטת דלכו"ע לא הוי כקנין, ואם נאמר דמכירי כהונה לא חשיב כקנין אלא כדין מחוסר אמנה שאסור לחזור, סו"ס אינו שלו, ואפילו אם נאמר כסברת התוס' בפרק יש נוחלין דמשום כך חשוב כמוחזק לענין בכור, מ"מ אינו שלו עדיין, וגם מ"ש הש"מ דהוי כנותן רשות לתרום משלו, קשה דבשלמא משלו יכול להרשות, אבל איך יכול להרשות על המעשר שהפריש שאינו שלו שאין לו בו אלא טובת הנאה, ואפילו למ"ד טוה"נ ממון אינו אלא לפי ערך הטוה"נ אבל גוף המעשר אינו שלו, ואפשר דהרא"ש ס"ל דלמ"ד טוה"נ ממון הוי שלו ממש, ועדיין קשה הרי קי"ל טוה"נ אינו ממון, ובעיקר הקושיא בהא דבן לוי, כתב הקצה"ח עפ"י דברי הרא"ש בנדרים בשם הר"א ממיץ שהפקר המונח לפניו ואין אחר סמוך לו ורק בידו לזכות בו, יכול להקדישו, וה"נ כיון שבדאי לא יחזור בו משום שארית ישראל, ה"ז לענין זה כבידו, וה"ה שיכול להפריש על פירות אלו, עיין שם, ועי' שו"ת פרי יצחק סימן מט, עונג יום טוב סימן קז.

⁵⁰ שו"ע ונו"כ רד"ב

⁵¹ שאפילו נאנס יכול הלוקח לחזור מבלי לקבל מי שפרע, וחייב המוכר להחזיר המעות, אלא שאינו מדין שמירה, שהרי אפילו באונס גמור חייב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

נעשה עליהם שומר שכר⁵², ויש אומרים שהייב אפילו באונסין, ולאחר שנשתמש בהם לכו"ע הייב אף באונסין.

חזר בו הלוקח מן המקח ואמר לו המוכר בא וטול מעותיך, יש אומרים⁵³ שנעשו המעות פקדון אצל המוכר ודינו כש"ח עליהם.

אמר המוכר ללוקח⁵⁴ אני חוזר מן המקח בוא וטול מעותיך, כל שלא קיבל מי שפרע, עדיין המעות באחריותו, ולאחר שקיבל מי שפרע⁵⁵, אם המעות שקיבל הם בעין ואמר לו טול מעותיך⁵⁶ פטור⁵⁷, אבל אם הוציאם, אף על

⁵² עיין פתחי חושן חלק ח פרק ג הערה עט שהביא מהרא"ש כאן במה שאמר רבא לא מיבעיא דש"ש לא הוי דאין לפרש משום דאמר ליה שקול זונך, הא אי לא אמר ליה הכי הוי ש"ש בשביל שהמעות ברשותו להוציאם, הליכא למימר שיהא לו רשות להשתמש במעות בעוד שלא נגמר המקח, אלא ה"ק לא מיבעיא דש"ש לא הוי דהא לא שקיל אנרא, וסיים הרא"ש דיש לחלק דנהי דבנכרי אינו יכול להשתמש במעות עד שימשוך (כדמוכח מהא דנתנה לספר), מ"מ בישראל דמעות קונות דבר תורה יכול להשתמש במעות, וכ"ש לדין לפי מה שפסק ר"ת שיש לנו דין שולחני שמותר להשתמש במעות פקדון, וכ"ש במעות מקח שיכול להשתמש בהם, אף על פי שלא נגמר המקח, ע"כ, וגם התוס' בעירובין פירשו בתירוץ אחר שהוא עובדא דשומשומי כמו שפירש הרא"ש, ובשני פירושים אלו יש ג"מ אם המוכר יש לו דין ש"ש על המעות או ש"ח.

⁵³ (כתב הרמב"ם (פ"ז מה' מכירה ה"ג), הנותן דמי מטלטלין או מקצתן וחזר בו הלוקח, ואמר לו המוכר בוא וטול מעותיך, הרי המעות אצלו כמו פקדון, ואם נגנבו או אבדו אינו חייב באחריותן, אבל אם חזר בו המוכר, הרי המעות ברשותו וחייב באחריותן, ואף על פי שחזר בו ואמר ללוקח בוא וטול את שלך, עד שקיבל מי שפרע ויאמר לו אח"כ בא וטול את שלך, ע"כ. וכתב הראב"ד, לא ידעתי מנין לו זה ההפרש בין חזר בו הלוקח שהוא ש"ח, לבין חזר בו המוכר שהייב בגו"א, והגאון לא הפריש, ומשמע שבשניהם הוא חייב עד שיקבל עליו מי שפרע, ויותר ג"ל כשהלוקח חוזר בו דהמוכר רצה המכר שיהא חייב באחריותו, שהרי המעות בעל כרחו יוצאות מידו, וכל זמן שהלוקח קיבל מי שפרע המעות עומדות באחריותו, ע"כ ופשוט שאם חזר הלוקח ולא אמר לו המוכר טול מעותיך, שנשארו המעות כמו שהיו עד עתה, וכן נראה מדברי הנה"מ חידושים ס"ק כג, אמנם מ"ש שהייב אפילו באונסין, ע"כ איירי לאחר שנשתמש בהם, אבל קודם שנשתמש בהם לדעת הפוסקים שהוא ש"ש, לא מסתבר לומר שבחזרת הלוקח נתחייב באונסין.

⁵⁴ שו"ע ונו"כ קצו טו

⁵⁵ ונראה שאם הסכים הלוקח לחזרת המוכר ואינו תובעו למי שפרע, ה"ז כקיבל מי שפרע, אא"כ נאמר שעדיין יכול הלוקח לחזור ולתבוע מי שפרע, וצ"ע, ועי' נחל יצחק סימן צא אות ד ענף ט במוכר שאינו רוצה לתת החפץ הנמכר אם המעות גזל בידו או כהלואה, עיין שם. פתחי חושן שם פה

⁵⁶ כתב הב"י שמדברי הרמב"ם משמע שצריך שיאמר טול את שלך לאחר שקיבל מי שפרע, אבל באמירתו קודם שקיבל מי שפרע, אף על פי שאח"כ קיבל מי שפרע לא מהני.

⁵⁷ דומיא דפקדון שאמר לו טול פקדונך, ומסתימת לשון השו"ע נראה דהאי פטור אינו אלא מאונסין, כיון שכבר קיבל מי שפרע מהני לפוטרו, אבל כשומר חנם חייב, אבל הב"י הביא בשם רבינו ירוחם שאפילו ש"ח אינו, וכ"כ הב"ח, ועי' ביאור הגר"א. ובמהנ"א ה' גזילה סימן כד כתב שלאחר שקיבל המוכר מ"ש נעשו המעות גזל בידו ואסור לו להשתמש בהם, ואם קידש בהם אשה אינה מקודשת.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

פי שייחד מעות אחרים תחתיהם חייב עד שיחזירם ליד הלוקח, ויש אומרים⁵⁸ שאם ייחד מעות אחרים ואמר לו טול מעותיך פטור.

דף מט:

י. נל הא ביתא קמד לא מיבעיא שומר שבר דלא הוי אלא

אפילו שומר חנם נמי לא הוי

אין השומר⁵⁹ מתחייב אלא כשביקשו בעל החפץ לשמור, והוא יקבל עליו לשמור⁶⁰, ואף אם אמר לו הנח לפני⁶¹, הרי זה כקיבל לשמור, אבל אם אמר הנח לפניך⁶² אינו נעשה שומר⁶³.

אמר לו הנח סתם⁶⁴, אין זה קבלת שמירה, ואם יודע שהבעלים עומד לילך משם, יש אומרים⁶⁵ שנעשה שומר.

⁵⁸ בשו"ע שם הביא ב' הדיעות, והם ב' הדיעות בטור.

⁵⁹ שו"ע ונו"כ רצא ב

⁶⁰ מחנה אפרים (ה' שומרים סימן א) בשם המכילתא, וכ"כ בנה"מ (סימן רצא סק"ב) בשם כמה ראשונים. וכתב עוד שאם הוא במקום שמסתמא צריך שמירה, כשנותן לידו או מכניס לביתו מסתמא כונתו שישמור לו (במב"ט ח"א סימן רצא מצדד לומר שכל שנתן לידו, אפילו בסתם נעשה שומר. ובשו"ת קול בן לוי סימן צ כתב שמדברי הריב"ש סימן קע לא משמע כן)

⁶¹ הט"ז מדויק מדברי הרא"ש שדוקא כשאמר הנח לפני, אבל הנח כאן, הוי כהנח סתם.

⁶² ומשמע בש"ך (סק"ו) ובנה"מ (סק"ו) שבאומר הנח לפניך, אפילו הסכים עמו מתחלה שישמור לו, ואפילו הבטיח לו שכר על השמירה, כיון שבשעת הבאת החפץ אמר לו הנח לפניך, הרי כאילו חזר בו מהשמירה, וצ"ע בזה. ומ"מ במקום שאינו נעשה שומר אינו יכול לתבוע שכר, מיהו בהא ביתא קמד כתב הש"ך שיכול לומר שהשכר הוא עבור הבית, וגם בזה צ"ע, שאם הסכימו בתחלה על שכר מסוים הכולל שמירה עם הבית, מהיכי תיתי יתן לו שכר זה רק עבור הבית, ובדוחק אפשר לומר שמכיון שאמר לו הא ביתא קמד ומסר לו החפץ הרי זה כמחילה, ומסכים שהשכר יהיה רק עבור הבית, וצ"ע. ובד"ג (כלל צו סימן לז) בשם שו"ת זרע יעקב (סימן מא) כתב שאם נותן לו שכר לא גרע מאומן שנעשה ש"ש ואף על פי שאינו שכר שמירה, ומשמע שמשום שכר הבית נעשה ש"ש. פתחי חושן חלק ג פרק ב הערה נג

⁶³ וכתב בקצה"ח (סק"ב) דכל שאינו שומר אינו חייב בדיני שליחות יד שלא נאמרו רק בשומרים, ומ"מ חייב כד"ן גנב וגזלן,

⁶⁴ שו"ע ונו"כ שם

⁶⁵ סמ"ע (שם סק"ה), ומפרש כן דברי הרא"ש בתשובה, דכיון שידוע שהמפקיד הולך (וכ"ש כשביקש ממנו להוליך החפץ וידוע שהמפקיד נשאר כאן, כמו שיתבאר להלן סעיף כב), ולא יוכל לשמור חפצו, ודאי מה שאמר לו הנח הוי כקיבל לשמור, ונראה שהסכים עמו הש"ך (סק"ז) והנה"מ (סק"ח שם). והרמ"א כתב (סוף סעיף ב) שיש חולקין וס"ל שאפילו במקום שאינו משתמר למפקיד לא הוי שומר עד שיאמר הנח לפני, ומשמע שחולק אפילו באופן שידוע שהמפקיד לא יוכל לשמור חפצו. ותמה עליו הסמ"ע, עיין שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ביקש ממנו רשות להכניס בהמתו או פירותיו להצרו ונתן לו רשות ולא הזכיר קבלת שמירה, יש אומרים⁶⁶ שאינו נעשה שומר, ויש אומרים⁶⁷ שנעשה שומר שלא יזוק ע"י בהמתו של בעל הצר.

ביקש רשות להכניס לביתו ונתן לו רשות, יש אומרים⁶⁸ שלכו"ע נעשה שומר, ואם אמר לו הרי ביתי לפניך⁶⁹ אינו נעשה שומר.

יא. שהיתה עלייה של לוקח מושכרת ביד מוכר ... ברשותיה דלוקח נינהו אי נפלה דליקה באונס איהו טרח ומייתי לה

למרות שהתבאר במסכת קידושין דף כו. ודרף כה. ולעיל דף מו: שחכמים תיקנו שלא יקנו מטלטלין בכסף, גזירה שמא לאחר שיתן הלוקח דמי החפץ וקודם שיקחנו הלוקח, יאבד החפץ באונס, כגון ע"י דליקה או ליסטים מזוין, ויתמהמה המוכר ולא יציל⁷⁰, מכל מקום אם היה החפץ מונח⁷¹ בבית המוכר

⁶⁶ שו"ע ונו"כ רצא, וכדעת הרי"ף והרמב"ם שפסקו כרבי שבגתנית רשות אין משום קבלת שמירה.
⁶⁷ רמ"א סימן שצג וסימן שצח שם, וכדעת התוס' והרא"ש שפסקו כחכמים שכל שנתן לו רשות להכניס מסתמא קיבל עליו שמירה, דוקא בנוק הבא מחמת שומר, אבל בנוק הבא מעלמא הוא איבעיא דלא איפשר לרבנן, ולהלכה אין לחייב את השומר, ובהגדרת נוק הבא מעלמא כתב הש"ך (בסימן שצח סק"ג) בשם המהרש"ל דהיינו שנכנסו שוורים מעלמא והזיקו לשור או לפירות, אבל אם יצא השור לחוץ והזיק, חייב בעל הצר, וה"ה אם חנק את עצמו בהצר חייב, וסיים הש"ך שאין משמעות לשון הרמ"א כן, ומ"מ דברי המהרש"ל עיקר.

⁶⁸ ש"ך (סימן רצא סק"ח) בשם הג"א, והסביר בנה"מ (סק"ח) שבצר שאינו מקפיד בהילוך אחרים, יש לומר דמה שנתן לו רשות להכניס היינו שיבא גם וישמור בעצמו, אבל בבית מקפיד על הילוך אחרים, מסתמא כשנתן לו רשות להכניס קיבל גם שמירה. ובביאור הגר"א (ס"ק יא ליקוט א) כתב שכן הוא בירושלמי שמחלק בין בית לצר, וכתב דאפשר דמה שהשמיטו הפוסקים משום שבגמרא דילן לא משמע כן, עיין שם. וגם המחנ"א (ה' שומרים סימן ד) כתב שהפוסקים שסתמו ולא חילקו, משמע דלא ס"ל לחלק, והביא המחנ"א הוכחות מתלמודא דידן שאין לחלק בין בית לצר, וכתב שצריך לפרש דתלמודא דידן סבר דטעמא דרבי לאו משום דאמרינן עול ונטור קאמר ליה, אלא משום שאינו נעשה שומר עד שיקבל עליו לשמור, ועי' באבן האזל (פ"ג מה' נזקי ממוץ הלכה טו) שהאריך בזה.

⁶⁹ רמ"א רצא ב הסביר בנה"מ (סק"ח) דכיון שהבית מקום המשתמר הוא, יש לומר שלא נתכוין אלא לתת לו רשות להכניס וישתמר מכח הבית, אבל לא קיבל עליו לשמור, ובר"ג (כלל צו סימן לז) כתב בשם שו"ת זרע יעקב (סימן סא) סברא הפוכה, עיין שם וצ"ע.

⁷⁰ שו"ע ונו"כ שם ה

⁷¹ שו"ע ונו"כ קצח ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ששברו מהלוקח, קונה בקנין כסף⁷², שהרי הלוקח מצוי אצל ביתו⁷³ ויכול להציל.

יב. ההוא גברא דיהיב זוזי אחמרא לסוף שמע דקא בעי למנסביה דבי פרוק רופילא ... כדרך שתיקנו משיכה במוכרין כך תיקנו משיכה בלקוחות

הקונה בכסף⁷⁴ ונאנס המקח ביד המוכר, אף על פי שיש עדים שהיה באונס ולא היה בידו להציל ולא נתרשל בדבר, הרי המוכר מחזיר הדמים ואין כאן מי שפרע, ויש אומרים⁷⁵ דה"ה אם מתירא הלוקח שיפסיד כל המקח.

⁷² אבל הרמב"ם כתב וכן השוכר המקום שאותם מטלטלין מונחים בו וכו', ומשמע שקונה מדין חצר, אבל לא בקנין כסף, ולכן הצריך הרמב"ם שתהא החצר משתמרת, ותמה הסמ"ע על המחבר שהעתיק לשון הרמב"ם ג"כ בלשון וכן השוכר וכו', ובאמת לאו חד מעמא הוא, והוסיף הסמ"ע שאע"פ שגם הרמב"ם כתב לשון וכן לא קשה לשיטתו, שלסברת הרמב"ם גם ברישא קונה בקנין חצר, שהרמב"ם לשיטתו שבחצר המושכר קונה למשכיר, כמ"ש בסימן שיג סעיף ג (עי' פרק ח), וכיון שהוא חצר דלוקח קנה לוקח, אף על פי שהוא מושכר למוכר, כמ"ש המ"מ שם, אבל הב"י מפרש הרישא גם לשיטת הרמב"ם שקונה מדין כסף וממעם שמצוי להציל, וכסברת המור, ודלא כהמ"מ, ולדבריו קשה למה נקט לשון וכן, ועי' מהנ"א ה' קנין חצר סימן ג שמפרש בדעת הרמב"ם שקונה בקנין כסף, והא דהוצרך לכסף ולא קנה בקנין חצר לשיטתו דהציר המושכר קונה למשכיר, משום דס"ל להרמב"ם דבעינן הוצאה מרשות לרשות, וכיון ששכורה ללוקח לא מיקרי הוצאה מרשות לרשות, אבל כשהם ברשות מוכר והשכיר לו מקומן חשיב כהוצאה, עיין שם. והשי"ך האריך להוכיח שהפירוש ברמב"ם הוא כהב"י ולא כהמ"מ, ומה שתמה הסמ"ע בלשון וכן, כתב השי"ך שכונתו וכן מציינו עוד אופן שקונה הפירות בלא משיכה (עי' פת"ש בשם רעק"א), וכן כתב הט"ז בפירוש דברי הרמב"ם, עיין שם, ועי' כנה"ג.

⁷³ וביאר הסמ"ע סק"ט דאע"פ שאין הלוקח דר באותו בית, מ"מ כיון שהבית שלו הוא מצוי שם ויטרח להציל ולא יסמוך על הצלת המוכר, ולכן לא גזרו בזה שמא יאמר המוכר נשרפו וכו', משא"כ בפירות ברשות מוכר אינו מצוי אצל הפירות, וגם כו"ע לאו דינא גמירי וסברי שעל המוכר מוטל להציל כיון שהם בידו, וכתב הסמ"ע שהמור מפרש גם הסיפא על דרך זו, וכתב וכן אם המוכר השכיר ללוקח מקום בביתו והוא דר בו, מעות קונות, דכיון שהוא דר בבית המוכר, אם תפול דליקה הוא מורה להציל פירותיו שבבית המוכר, ע"כ, ולפירוש המור לא איירי שהמוכר שכר המקום שהפירות מונחים וקונה מדין חצר, אלא איירי שהמוכר שכר מקום סמוך למקום הפירות, אבל מקום הפירות ברשות מוכר וחצרו, וקונה בקנין כסף.

⁷⁴ שו"ע ונו"כ רד"ב

⁷⁵ ועי' בב"י שנחלקו הפוסקים בזה, ומ"מ נראה דהיינו דוקא כשיש יסוד לחששו, אבל במה שחושש בלי שום מעם לא מסתבר שיוכל לחזור, וכן משמע בגמרא ועי' שו"ע סימן רכו סעיף ה במי שקנה בקנין גמור ושמע שיש עוררין על המקח אם יכול לחזור בו, כתב הב"ה שבמקום שיש פלונתא אם חייב במי שפרע או לא, אזלינן בתר קולא לנתבע, והיינו בתר מוחזק, וכתב במשפט שלום שלפ"י אם המוכר מוחזק במעות והלוקח חוזר בו ורוצה להוציא המעות, אינו יכול אא"כ יקבל מש"פ מספק, וכתב המשפ"ש דמ"מ לא יאמרו לנוכח רק סתם למי שאינו עומד בדיבורו, דהא איסור קללה הוא מן התורה, כדמוכח בסימן כז סעיף ב, אבל כשאין מקללים לנוכח לא חשיב קללה, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

דוקא בשנאנס⁷⁶ כל המקח, אבל אם נתקלקל והוא בעין, כגון יין והחמיץ, אינו יכול לחזור. וכשנתקלקל ונחסר קצת מהמקח, אף על פי שנשאר הרבה הוי כאינו בעין ואינו מקבל מי שפרע כנגד החסרון.

יג. האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע שתות למקח

כבר התבאר במסכת כתובות דף פד. שאסור⁷⁷ להונות לחבירו כלומר לעשות רמאות בעסקי מקח וממכר בין במקחו כלומר לקנות ממנו בפחות שוויו, בין בממכרו למכור לו ביותר משוויו, ואיזה מהם שאינה את חבירו בין לוקח בין מוכר עובר בלאו, דכתיב (ויקרא כה פסוק יד) וְכִי תִמְכְּרוּ מִמֶּכֶר לְעַמִּיתְךָ אוֹ קָנָה מִיַּד עַמִּיתְךָ אֶל תֹּנֶנּוּ אִישׁ אֶת אָחִיו. אולם אין לוקין על לאו זה אפילו עבר עליו במזיד והתראה, משום שניתן להשבון שהוא בכלל השב תשיב דגזילה שחייב להחזירו וכל לאו שניתן להשבון אין לוקין עליו שהשבתו עושה כאילו לא עבר עליו ואין כאן מלקות.

⁷⁶ שער משפט מדברי רבינו ירוחם ועי' שו"ת מנחת יצחק ח"ב סימן לו.
⁷⁷ שו"ע חו"מ רכז א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אף על פי⁷⁸ שאמר לך על מנת⁷⁹ שאין לך עלי אונאה, יש לו עליו אונאה⁸⁰, אמר לו אני מוכר לך חפץ זה ע"מ שאין בו⁸¹ אונאה, יש אומרים שאין בתנאו כלום, שהרי זה כאומר עלך מנת שאין בו דין אונאה ומתנה על מה שכתוב בתורה, ואם נתאנה יש בו דין אונאה, ויש אומרים⁸² שאם נתאנה ה"ז כמקח טעות וחזור לגמרי.

אמר לו ע"מ שתמחול לי האונאה, לכו"ע אין בו דין אונאה⁸³.

⁷⁸ שו"ע שם כא

⁷⁹ כתב בנה"מ סימן ריב סק"ד שאין לפרש תנאי זה כשאר תנאים שאם לא יתקיים התנאי יהא המקח בטל, דהא עיקר רצונו של מוכר הוא שיתקיים המקח גם כשיהיה בו אונאה, וע"כ צ"ל שהתנאי הוא כעין שיוור, שמשויר לעצמו זכות שלענין זה לא יהא דינו כשאר מקח, וכעין זה כתב בחידושי רעק"א בכתובות דף נו, והוסיף שהלוקח שמתרצה לכך ה"ז כמסלק מעצמו זכות דין אונאה, וכתב בנה"מ דמ"מ יש בו משום מתנה על מה שכתוב בתורה, כיון שהתורה נתנה דין אונאה, כל שעוקר דין תורה בלשון תנאי הוא כמתנה עמשכ"ב, ובשו"ת אבנ"ז חו"מ סוף סימן נא כתב שבמקום שאפשר לומר שהוא בלשון שיוור לא הוא כמתנה עמשכ"ב, וצ"ע. ועי' קצה"ח סימן רט ס"ק יא.

⁸⁰ ומשמע שעיקר טעמו של רב הוא משום שאין כאן מחילה, וכ"כ בסמ"ע ס"ק לו, ומשום כך דחה דברי הלבוש שכתב הטעם משום דהוה כמתנה עמשכ"ב, וכן הוא בחידושי הרמב"ן לכתובות דף פד שכתב דהוי מחילה בטעות, ואפילו בדבר רשות בכה"ג אינו מועיל, וכ"כ המאירי בסוגיין. אבל הקצוה"ח שם סק"ח כתב בשם הנ"י דכיון דלא מהני מדין מחילה שוב הו"ל מתנה עמשכ"ב, וכ"כ בנתיחה"מ ס"ק יג. ובברכת שמואל ב"מ סימן מב כתב דהוה כאומר ע"מ שאין בו דין אונאה, שבוה הוי לכו"ע כמתנה עמשכ"ב, ועי' קצה"ח סימן רט ס"ק יא. וכתב הקצוה"ח סק"ט שאע"פ שאין התנאי מועיל שלא יוכל הלוקח לתבוע אונאתו, אם בא לתבוע יכול המוכר לחזור מן המקח, שזה אינו נגד דין תורה, ומועיל תנאו, שאינו רוצה למכור אלא באופן זה. ובנתיחה"מ סוף ס"ק יג סובר שיכול הלוקח לתבוע אונאה והמקח קיים, וכאילו לא התנה כלל. ועי' מהנ"א דיני אונאה סימן טו

⁸¹ במחנ"א דיני אונאה סימן יז דן באומר לחבירו חפץ זה שאני מוכר לך אין בו אונאה, ונמצא שיש בו אונאה פחות משתות, אם המקח בטל, דאפשר לחלק בין אמר לשון תנאי לבין אמר שלא בלשון תנאי, וכן יש להסתפק אם פחות משתות הוא בכלל אונאה בלשון בני אדם, והאריך בראיות וסברות לכאן ולכאן, ונראה שלא הכריע.

⁸² טור בשם רש"י (וכתב הסמ"ע שהמור סובר כן). ודעת הב"ח בשיטת רש"י שאפילו באונאת פחות משתות יכול לחזור, וכן נראה דעת המחנ"א דיני אונאה סימן יז, אבל בנתיחה"מ מדייק מדברי הסמ"ע שבפחות משתות לא מיקרי אונאה. ולדברי הקצוה"ח סק"ט לשיטת רש"י גם המוכר יכול לחזור בו.

⁸³ נתיחה"מ ס"ק יג עפ"י דברי הראשונים, ועיין במחנ"א דיני אונאה סימן טו. וכתב בערוה"ש עפ"י המבואר בסימן רז, שאף תנאי המועיל צריך שיתנה זה שהוא לטובתו, אבל כשהשני מתנה, הוי בגדר פיוטמי מילי ואינו מועיל, אא"כ התנה בתחלת המכירה. בשו"ת רדב"ז ח"א סימן תלח מסתפק במוכר חפץ ומחלו זה לזה אונאת שתות, ונמצא בו אונאה יותר, אם נאמר כיון שמחלו לו עד שתות, ושוב הוי המותר כאילו אין בו שתות והוי מחילה, או דילמא גם השתות שנמחל נכלל בחשבון האונאה והוי ביטול מקח דדמיא לאונאת שתות שמחזיר הכל, אף על פי שפחות משתות הוי מחילה, וכעין זה כתב בחקרי לב חו"מ ח"ב סימן ל ודייק כן מדברי הרשד"ם חו"מ סימן מד, וכתב בערוה"ש דהוה הדין אם מחל עד שלישי וכיוצא בזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

פירש ואמר לו חפץ זה אינו שוה אלא מאה ואני מוכרו במאתיים ע"מ שאין לך עלי אונאה, אין בו דין אונאה⁸⁴, ויש אומרים⁸⁵ שאפילו אינו מפרש הסכום, אלא אומר מקח זה יש בו אונאה והריני מוכרו לך ע"מ שאין לך עלי אונאה, אין בו דין אונאה.

המאנה את חבירו במקח⁸⁶, בין שנתאנה מוכר ובין שנתאנה לוקח, שיערו חז"ל שאם האונאה היא פחות משתות הרי זה מחילה⁸⁷ ואינו חייב להחזיר, היתה האונאה שתות בצמצום, חייב להחזיר כל האונאה⁸⁸, אבל אינם יכולים⁸⁹ לבטל⁹⁰ המקח⁹¹, באונאה יותר משתות המקח בטל.

יד. עד מתי מותר להחזיר עד כדי שיראה לתגר או לקרובו

⁸⁴ שו"ע שם שמכיון שידע שיעור האונאה הרי ידע ומחיל ואינו כמתנה, וכתב בקצה"ה סק"ט שאפילו במפרש שיעור האונאה אינו מועיל רק אם אומר גם ע"מ שאין לך עלי, דהוי כאומר שתמחול, ועי' כנה"ג הגה"ט אות מד. ובשו"ע הזכיר לשון על מנת שהוא לשון תנאי, אבל בשו"ע הרב כתב שאם מפרש לו שאף שהחפץ שוה כך וכך איני רוצה למכור או לקנות אלא בכך וכך ואין לך עלי כלום, אין בו אונאה (וכתב שבאופן זה מותר לכתחלה אף אם האונאה שתות או יותר), ומשמע שא"צ לשון תנאי,

⁸⁵ בסמ"ע ס"ק לט מדויק מדברי השו"ע שדוקא כשיודע שיעור האונאה מועיל, והוא עפ"י דברי הרמב"ם, וכתב בפרישה שהרמב"ם לשיטתו שאין אדם מוחל דבר שאינו קצוב לפי"ז לדעת הטור בסימן רלב שסובר שאדם יכול למחול דבר שאינו קצוב, ה"ה כאן אינו צריך לפרש שיעור האונאה, ועיין פתחי חושן חלק ה פרק י – הערה לה שיטות שונות בדין זה.

⁸⁶ שו"ע ונו"כ שם ג וכתב הסמ"ע שאפילו המתאנה מוחזק במעות וטוען שלא מחל אין שומעין לו
⁸⁷ בערוה"ש סעיף ב כתב לחדש שלא אמרו בפחות משתות הוי מחילה אלא בסחורות שאין להם קביעת מקח בצמצום, אבל דבר שכל בעלי הנויות מוכרים בשוה, כמו לחם וקמח ומלח וכיוצא בזה, אף בפחות משתות לא הוי מחילה, ובעין זה כתב בסעיף ז, ובזמננו מצוי הדבר בדברים שיש פיקוח על מחירם, ומדבריו משמע שלא דוקא אלה, אלא כל שיודע המתאנה אינו בכלל מחילה, וצ"ע בחידושי זה. פתחי חושן חלק ה פרק יא הערה ב

⁸⁸ ולא אמרינן שיחזיר רק הפרוטה המשלימה לשותות, והשאר יהא בדין מחילה, שו"ע וסמ"ע שם. ודין החזרת אונאה נראה מדברי הלבוש והב"ח שהוא בכלל גזילה, וכ"כ בפנ"י בפי' הזהב, ובנה"מ סימן רכז ס"ק יט קרי ליה ניתק לעשה דהשבה, ונראה דפשיטא ליה שהוא בכלל והשיב את הגזילה, והאדר"ת (בקונטרס את דבר המשפט, נדפס בסוף טור חו"מ הוצאת אל המקורות) נראה דלא פסיקא ליה שחייב השבת אונאה הוא מדין גזל

⁸⁹ ומבואר בפוסקים שאין המוכר יכול לומר לא נתרציתי למכור בפחות, ויהא המקח בטל, עיי' חידושי הגר"ח פט"ו מה' מכירה ה"א.

⁹⁰ אם לא משך הלוקח את החפץ אלא בקנין מעות ורוצה המתאנה לחזור, כתב הב"ח בסימן רכז שא"צ לקבל מי שפרע, אבל אם המאנה רוצה לחזור מקבל מי שפרע, והש"ך בסימן רד סק"ב סובר דכיון שנקנה המקח מדינא, הרי הוא לענין מי שפרע כמשיכה וכל החזור מקבל מי שפרע.

⁹¹ שו"ע ונו"כ שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

לא אמרו שיכול⁹² המתאנה לתבוע אונאתו או לבטל המקח אלא כל זמן שלא היה ביד הלוקח שהות להראות המקח לתגר⁹³ או לקרובו כדי לברר אם לא נתאנה, אבל לאחר שיעור זה אינו יכול לתבוע אונאה ולא לבטל המקח. שמכיון שהיה יכול להראותו ולידע אם נתאנה ולא עשה כן, אמרינן דמחל⁹⁴.

יש אומרים⁹⁵ שאם עדיין לא נתן המעות יכול לחזור גם לאחר שיעור זה.

אם הוברר⁹⁶ שהיה צד אונס שלא היה יכול לברר האונאה תוך זמן זה, יכול לחזור גם לאחר שיעור בכדי שיראה⁹⁷.

טו. שתות מעות נמי שנינו שוי שיתא בחמשא שוי שיתא בשבעה ... שוי חמשא בשיתא ושוי שבעה בשיתא ... אידי ואידי אונאה הוי

שיעור שתות⁹⁸ הוא בין כשהאונאה בשתות שווי המקח, כגון שמכר שוה שש בחמש, שיש כאן אונאה למוכר, או שמכר שוה שש בשבע שיש בו אונאה ללוקח, ובין כשהאונאה בשתות המעות שנתן, כגון שמכר שוה חמש

⁹² שו"ע ונו"כ שם ז

⁹³ בכנה"ג כתב בשם הפני משה שאפילו עפ"י תגר עכו"ם מחזיר, דאומן לא מרע אומנותיה, ועי' שו"ת מהרש"ם ח"ג סימן רצט אות ד. ומ"ש בגמרא קרובו, נראה דהיינו ג"כ תגר או מומחה, אלא שעושה לו בחנם, וצ"ע.
⁹⁴ כתב בנתיחה"מ סימן רלב סק"א שאם נודע לו שנתאנה אלא שלא היה המוכר בביתו כדי שיודיע לו, יכול לחזור אפילו לאחר כמה ימים, אבל בכסף הקדשים סימן רכז סעיף ז משמע שבאופן זה צריך להודיע בפני עדים או ב"ד, וכל שלא הודיע אינו יכול לחזור אח"כ, עיין שם. ובסעיף ח כתב שאם מוען הלוקח ששלח החפץ למרחוק קודם שיעור כדי שיראה ולכן לא תבע האונאה, אין זו טענה, וצ"ע.

⁹⁵ בש"ך שם סק"ד כתב בשם הג"א שאם לא נתן המעות, מינו דיכול לומר נתתי, יכול לומר לא נתרציתי למחול, וסיים הש"ך בצ"ע, ובקצה"ח כתב שמסתימת דברי הפוסקים משמע שאפילו לא נתן המעות הדין כן, משום דאיכא חזקה דמחל, והוי מינו במקום חזקה, וכ"כ בכסף הקדשים, ובשער משפט סובר כדעת ההג"א, והוסיף עוד טעם שיכול לומר שכל זמן שלא שילם לא מיהר להראותו ולחקור, ובפתי"ש שם סק"ב הביא בשם המש"מ והבית מאיר דס"ל ג"כ שיכול לחזור, וכן דעת רעק"א (אלא שכתב שאם שילם לאחר זמן, אף על פי שמשעת נתינת המעות לא היה שיעור בכדי שיראה, אינו יכול לחזור).

⁹⁶ שו"ע ונו"כ שם ז

⁹⁷ וחידוש הסמ"ע מתוך דיוק לשון הטור שאע"פ שעבר האונס, כל שהיה אנוס תוך השיעור יכול לחזור לעולם, שיכול להתנצל שלאחר השיעור כבר לא עלה על דעתו לחקור, וכ"כ בכנה"ג, ותמה הט"ז מנא ליה חידוש זה.

⁹⁸ שו"ע ונו"כ שם ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

בשש, בצד אונאה ללוקח, או שמכר שוה שבע בשש שיש בו אונאה למוכר, בכל אלה נקנה המקח וחייב המאנה להחזיר האונאה.

היתה האונאה⁹⁹ פחות משתות כל שהו במקח וגם במעות, כגון שמכר שוה שש בשבע פחות פרוטה, או שוה שבע בשש ופרוטה, לכו"ע ה"ז בדין מחילה.

היתה האונאה¹⁰⁰ יותר משתות כל שהו במקח וגם במעות, כגון שמכר שוה חמש בשש ופרוטה, או שוה שש בחמש פחות פרוטה, הרי זה בדין בטול מקח לכו"ע.

טז. הינא דאינא שתות מצד אחד אונאה הויא

נחלקו הפוסקים¹⁰¹ כשהאונאה בסכום שהוא פחות משתות המעות אבל יותר משתות המקח בצד אונאה ללוקח, או פחות משתות מקח אבל יותר משתות מעות בצד אונאה למוכר, שיש אומרים¹⁰² שהוא בדין אונאת שתות, ויש אומרים¹⁰³ שבזה הולכין לפי המקח, שאם הוא פחות משתות

⁹⁹ שו"ע ונו"כ שם ג

¹⁰⁰ שו"ע ונו"כ שם ד

¹⁰¹ כתב הרמב"ם (פ' יב מה' מכירה ה"ד) היתה האונאה פחות מזה בכל שהוא, כגון שמכר שוה ששים דינר בחמשים ופרוטה (בטור הוסיף, או כשבעים פחות פרוטה), אינו חייב להחזיר כלום, היתה האונאה יתירה על השתות כל שהוא, כגון שמכר שוה ששים (בטור הוסיף, בשבעים ופרוטה או) בחמשים פחות פרוטה, בטל מקח, ע"כ. וכתב המ"מ וז"ל, ואני תמה בזה, אחר שהוא פסק דשוה ז' בו' הוא אונאה, ובודאי שכן הוא, האידך פסק דשוה ס' בנ' ופרוטה הויא מחילה, והרי נתאנה מוכר יותר בזה מאם מכר שוה ז' בו' וכו' וכתב, והעולה מזה הוא דכל שהאונאה משהו שש בחמש עד שוה שבע בשש הוי אונאה למוכר, וכן משהו ה' בו' עד שוה ו' בז' הוי אונאה ללוקח, פחות מכל הצדדים הוי מחילה, יותר מכל הצדדים בטל מקח, וליישב דעת הרמב"ם כתב, ואולי דעת המחבר שכיון שבשוה ס' בנ' ופרוטה החשבון גדור לו' חלקים, אף על פי שנתאנה יותר מאונאת שוה שבע בשש, אין אנו הולכין אחר השבון השתות, וה"ז פחות משתות והוי מחילה, עיין שם. ועי' בלח"מ וסמ"ע שהאריכו בביאור דברי המ"מ. ותמצית דבריהם שכל שהוא שתות בצמצום בצד אחד אף על פי שלצד השני הוא פחות או יותר משתות הולכין אחר השתות המצומצם, אבל כל שאינו שתות בצמצום בשום צד, אלא יותר משתות לצד אחד ופחות משתות לצד שני, אי אפשר להכלילו בשום צד, וכיון שהוא ממוצע אזלינן אחר הדין הבינוני והיינו דין אונאה, ועי' מהרש"א ופני יהושע. והמרדכי כתב שכל שהוא ממוצע ואינו שתות בצמצום בשום צד לעולם אזלינן בדרך המקח ולא בדרך המעות, משום דטעי אינשי במקח יותר מבמעות, וכתבו הסמ"ע והט"ז שדעת הרמב"ם והטור כדעת המרדכי, וכן פסק הרמ"א, ומה שתמה הסמ"ע על שהביא הרמ"א דעת המרדכי בסתם ולא כתב שהוא חולק על דברי המחבר שסתם כדעת המ"מ, כתב הט"ז שהמחבר לא הזכיר בשו"ע דוגמא שהמרדכי יחלוק עליו.

¹⁰² דעת המ"מ, ונראה שכן דעת המחבר בשו"ע סימן רכז סעיף ד, וכ"כ בפעמו"ז.

¹⁰³ רמ"א שם כדעת המרדכי, וכבר נתבאר שהוא דעת הרמב"ם והטור.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא מציעא

לגבי המקח, אף על פי שהוא יותר משתות לגבי מעות, הרי זה בדין מחילה, וכן אם הוא יותר משתות מקח, אף על פי שהוא פחות משתות המעות, הרי זה בדין ביטול מקח.

להלן טבלת אונאה במקח ובמעות באחוזים

104	שווי המוצר	סכום המכירה	הפרש באחוזים ביחס למחיר מוצר	לגבי מקח	הפרש באחוזים ביחס לסכום ששולם	לגבי מעות	המתאנה	ההלכה
א	50	60	20	יתר משתות	16.66	שתות	לוקח	לכו"ע אונאה
ב	60	70	16.66	שתות	14.29	פחות משתות	לוקח	לכו"ע אונאה
ג	70	60	14.29	פחות משתות	16.66	שתות	מוכר	לכו"ע אונאה
ד	60	50	16.66	שתות	20.00	יותר משתות	מוכר	לכו"ע אונאה
ה	60	69	15.00	פחות משתות	13.00	פחות משתות	לוקח	לכו"ע מחילה
ו	70	61	12.86	פחות משתות	14.75	פחות משתות	מוכר	לכו"ע מחילה
ז	50	61	22.00	יותר משתות	18.00	יותר משתות	לוקח	לכו"ע בטול מקח
ח	60	49	18.33	יותר משתות	22.45	יותר משתות	מוכר	לכו"ע בטול מקח
ט	60	71	18.00	יותר משתות	15.25	פחות משתות	לוקח	להמ"מ להמ"מ אונאה
י	60	51	15.00	פחות משתות	17.65	יותר משתות	מוכר	להמ"מ להמ"מ אונאה

¹⁰⁴ פתחי חושן חלק ה פרק יא הערה יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

